

5 Адвокат Роман Мартиновський звертає увагу на порушення прав людини в Криму і наполягає, що говорити про це треба за будь-якої нагоди

11 Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про присудження Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій»

ГАЗЕТА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ЗАСНОВАНА В 1990 РОЦІ

www.ukurier.gov.ua

УРЯДОВИЙ КУР'ЄР

П'ЯТНИЦЯ, 11 ГРУДНЯ 2020 РОКУ

ЦІНА ДОГОВІРНА

№241 (6855)

ЦИТАТА ДНЯ

ДЕНИС ШМИГАЛЬ:

«Попередні розрахунки на першу декаду січня прогнозують близько 20–25 тисяч захворілих на день. Ми не будемо чекати 32».

Прем'єр-міністр про аргументацію посилення карантинних обмежень, запроваджених урядом у період з 8 по 24 січня 2021

2

Перепис населення перенесено на 2023-й

ДЕМОГРАФІЯ. «Ухвалення цього розпорядження забезпечить необхідну правову основу для проведення Всеукраїнського перепису населення, підсумки якого будуть джерелом інформації для формування державної політики з питань економічного та соціального розвитку країни, бюджетної політики, а також для коротко- й довгострокових демографічних прогнозів», — коментує рішення уряду Міністр Кабінету Міністрів Олег Немчінов.

Підсумки мають надати об'єктивну інформацію про кількісний і якісний склад населення країни загалом і на всіх рівнях її адміністративно-територіального устрою, повідомляє Укрінформ.

Перепис має важливе економічне й суспільно-політичне значення і потребує ретельної підготовки. Відповідно до попереднього розпорядження Кабміну від 9 квітня 2008 року №581-р, він мав відбутися 2020-го.

«Але на сьогодні реалізація підготовчих заходів з огляду на карантинні обмеження й реальні фінансові можливості у відповідному бюджетному періоді стає неможливою. Тому вирішено перенести його проведення на 2023 рік», — пояснив міністр.

ЦИФРА ДНЯ

101,3%

становив, за даними Держстату, індекс споживчих цін (індекс інфляції) у листопаді 2020 року щодо жовтня

Хронічні недуги шкодять здоров'ю не менше ніж COVID-19

фото з сайту statnews.com

3

ПОШУК КОМПРОМІСУ. Як поєднати надання високоспеціалізованої допомоги в інститутах Академії медичних наук і лікування хворих з коронавірусною інфекцією?

Чи винна людина у власній смерті?

МЕДИЧНИЙ СКАНДАЛ. У Миколаєві чиновники відмовили родичам померлої внаслідок COVID-19 сімейній лікарці у виплаті грошової компенсації

Олена ІВАШКО,
«Урядовий кур'єр»

Останнім часом Миколаївщина фігурує у ЗМІ як область, де боротьби з пандемією коронавірусної хвороби місцева влада приділяє неналежну

увагу. У Южноукраїнську хворими зайняті 100% ліжок у місцевій лікарні. Тут планують в разі збільшення кількості недужих посунути тих, хто мав би лікуватись у гінекологічному і дитячому відділеннях. 80—100% ліжок зайняті хвори-

ми в Баштанській центральній районній лікарні. У миколаївських міських лікарнях №№1, 3 та 5 перебувають пацієнти з інфекцією.

Показник захворюваності на COVID-19 на Миколаївщині перевищує норму в 13 разів

і становить 522 людини на 100 тисяч населення. А ще в медичних закладах області бракує персоналу. Хтось на лікарняному та самоізоляції, а хтось... пішов із життя.

Трагедія сталася в родині лікарів Колянчиків. Внаслі-

док COVID-19 за два тижні померла сімейна лікарка 65-річна Галина Колянчикова. Інфікування коронавірусом і причину смерті від нього офіційно підтверджено. Підтверджено і її контакт із зараженими COVID-19 на роботі.

4

4 820103 080046

КУРСИ ВАЛЮТ/БАНКІВСЬКІ МЕТАЛИ

встановлені Національним банком України на 11 грудня 2020 року

USD 28.075

за 100 доларів США

EUR 33.9946

за 100 євро

RUB 3.8265 / AU 51627.4

за 10 рублів

AG 674.62

за 10 трійських унцій

PT 28490.79

PD 64916.98

НОВИНИ ТА КОМЕНТАРІ

Січневий локдаун не нашкодить економіці

ЗУПИНИТИ КОРОНАВІРУС. Відтермінувати жорсткі обмеження до початку нового року допоміг карантин вихідного дня

Відділ новин «Урядового кур'єра»

«Яніколи не поставлю людське життя нижче якоїсь там цифрової вигоди. І люди чудово розуміють перевагу цінності життя над цінністю економічних здобутків. Економіку можна відновити, а людське життя назад не вернеш. Тому тут жодної дилеми не існує», — саме так Прем'єр-міністр Денис Шмигаль в інтерв'ю «Українській правді» відповів на запитання, чи стоїть він нині перед моральною дилемою: закрити всіх, щоб вирівняти цифри захворювань і розвантажити медичну систему, чи зберегти людям роботу й дохід.

Запровадження без шкоди для економіки жорсткіших карантинних обмежень, запланованих на початок січня, він назвав «зимовими канікулами», коли невеликими коригуваннями можна буде досягти колосального результату. Тобто уряд дозволив людям до нового року заробити гроші, щоб потім закрити всіх на локдаун.

«Фактично це такий баланс. Баланс життя й економіки, який дасть змогу країні пройти м'якше обидві кризи: і коронакризу, пов'язану з епідемією, й економічну кризу», — аргументував Прем'єр.

Денис Шмигаль наголосив, що відтермінувати локдаун до січня вдалося завдяки ефективності карантину вихідного дня, який за-

проваджували упродовж трьох тижнів.

«Вдалося вийти на плато у кількості захворювань. Було стрімке зростання, тепер все тримається приблизно на одному рівні. Крім карантину вихідного дня й посилення штрафів за неносіння масок, інших нових чинників, які впливали б на ці речі, не було в Україні», — констатував він.

І нагадав, що спочатку уряд розглядав різні варіанти карантину вихідного дня.

«При розрахунках оптимального балансу між порятунком медичної системи, порятунком життів людей і утриманням на плаву держави, постійно рахується: що приносить користь, скільки ми можемо протриматись. Найефективніший засіб від карантину — повний локдаун. Майже повне розірвання ланцюжка контактів хоча б на три тижні різко знижує кількість захворюлих. Деякі країни цим і дали користуватися, де режими країн дають змогу обмежувати людей настільки, що можна утримувати рівень захворюваності й не відпускати», — зазначив очільник уряду.

Негативний вплив є

Про наслідки карантину вихідного дня для української економіки, бізнесу Денис Шмигаль каже так: «Він значного впливу на економіку не здійснив. Бо загалом ВВП змінився дуже мало. Насамперед тому, що був робочий тиждень, ко-

ли люди могли купити все потрібне. Споживання загалом постраждало мало. Найбільше постраждала сфера обслуговування і сфера розваг, де задіяно велику кількість людей і робочих місць. Карантин вихідного дня вплинув на рівень зайнятості. Це негативний вплив, він є. Загалом від початку карантину 440 тисяч людей отримали офіційне працевлаштування через центри зайнятості. На різні місця і в різних галузях: і в агро-, і в будівництві. Звичайно, «Велике будівництво» дало свій внесок сюди, і значний. На початок карантину була 361 тисяча зареєстрованих безробітних, сьогодні — 420 тисяч. Ще місяць тому було 396. Тобто після карантину вихідного дня цифра зросла. Тож ВВП не постраждав, але ось люди... Масмо другий пік звернень за безробіттям: перший був після початку карантину».

Чи витримає медична система

Прем'єр заявив, що із 32 тисячами нових хворих на коронавірус на день і навіть більше медична система України витримує, але з урахуванням того, що збільшується кількість ліжок із киснем. Уряд спрямував 1,5 мільярда гривень на забезпечення і підготовку кисню в лікарнях. До кінця року очікують на великий приріст ліжок з киснем.

«Зараз уже проблема в лікарнях. Ліжок можна зробити скільки за-

вгодно, кисню скільки завгодно, а от лікарі, медсестри — це наше таке вузьке горлечко, яке розширити дуже важко. Лікарі — живі люди, вони хворіють, потребують якогось періоду відпочинку. І це може стати тим лімітом, який може призвести до того, що медична система не витримає», — каже він.

Денис Шмигаль прокоментував те, чому Велика Британія чи Німеччина будують мобільні госпіталі, а ми — ні: «Інші країни будують мобільні лікарні, бо не вистачає ліжок. Коли починалася реформа медицини в Україні, було передбачено закриття великої кількості лікарень. Але ми не закрили жодної, все зберегли. Кількість ліжок-місць в Україні, якщо брати наших сусідів, дуже велика. У нас 62 тисячі ліжок під COVID, у Польщі — 30 тисяч. При зіставних розмірах наших країн. Наша межа — це 55% усіх ліжок, це 91 тисяча. У нас достатньо ліжок у медзакладах, які можна заповнювати, не будуючи мобільні госпіталі. Маємо мобільний госпіталь ДСНС на 100—120 ліжок, повноцінно обладнаний. Він зможе оперативно переїжджати за потреби, якої поки що нема, бо ліжок вистачає. Плануємо докупити ще кілька таких госпіталів».

Очільник уряду додав, що в Україні є проблема з маршрутизацією хворих і зайнятістю ліжок, є лікарні, де армагеддон. Маршрутизація прописується із запізненням або диспетчери не мають доступу

до інформації, що, наприклад, в одній лікарні зайняті всі ліжок-місця, а в другій є вільні. За його словами, у планах за найближчий місяць — в усіх лікарнях створити дашборди, де оперативно розміщуватимуть інформацію: «прибула людина/вибула людина».

Онлайн можна буде бачити в кожній лікарні, яка кількість вільних місць, яка ситуація з киснем. Щогодини або максимум щодві години повністю оновлюватимуть дані з усіх лікарень, щоб диспетчери в екстреній медицині користувалися актуальною інформацією. До цього такої системи не було. Раніше наприкінці доби зміна подавала на екстрену кількість вільних місць. Але нині кількість хворих змінюється щогодини, тому треба мати оперативну інформацію.

Рішення КСУ має негативний присмак

Вікторія ВЛАСЕНКО, «Урядовий кур'єр»

ЕКСПЕРТНА ДУМКА. Рішення Конституційного Суду України, ухвалене 27 жовтня, про визнання неконституційними деяких положень антикорупційного законодавства не має чіткої аргументації, твердих основ у міжнародному праві. Імовірно, ухвалювали його під впливом конфлікту інтересів деяких суддів. Про це йдеться у терміновому висновку Венеційської комісії Ради Європи, ухваленому за зверненням Президента Володимира Зеленського.

У Венеційській комісії нагадують, що боротьба з корупцією — життєво важливий елемент держави, в якій панує верховенство права, як і повага до Конституції. «Конституційний Суд, з одного боку, заслуговує на інституційну повагу, але з іншого — має поважати власні процедури й заради конституційної стабільності та правової визначеності ухвалювали рішення, які відповідають його власній прецедентній практиці», — вказано у висновку. Рішення КСУ щодо неконституційності деяких положень антикорупційного законодавства «викликає жаль» в експертів Венеційської комісії не лише через його «миттєвий негайний негативний вплив на боротьбу з корупцією», а й тому, що «такі рішення підривають довіру громадськості до конституційного правосуддя загалом». Але імплементувати рішення КСУ має Верховна Рада, пам'ятаючи про інтереси суспільства у боротьбі з корупцією серед представників судової гілки влади. Саме тому важливо зберегти обов'язок держслужбовців, зокрема суддів судів загальної юрисдикції та КСУ, подавати декларації про прибутки, мати ефективний механізм перевірки таких декларацій і законом передбачити відповідне покарання для тих, хто свідомо вписує в декларації неправдиву інформацію про свої статки, йдеться у висновку.

Рішенням від 27 жовтня КСУ визнав неконституційною статтю 366-1 Кримінального кодексу України. Вона передбачала покарання у вигляді штрафу або позбавлення волі для тих держслужбовців, які завідомо подали недостовірні відомості у декларації про прибутки. Експерти радять українській владі відновити чинність цієї статті. У законі має бути докладніше розписано різні види покарань «відповідно до ступеня кримінальної відповідальності». Позбавлення волі варто передбачати у справах, «які виходять за певні межі» й їх порушують проти осіб, «котрі діяли з намісними намірами». Так само відновити можна і повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції щодо перевірки декларацій державних службовців, окрім суддів, бо ці повноваження «не підпадають під аргументацію, яку застосував КСУ в рішенні». Щодо декларацій суддів, то «в закон можна ввести додаткові гарантії для захисту суддів від потенційних зловживань НАЗК». Органом, який здійснював би наглядову функцію за діяльністю НАЗК, на думку експертів РЕ, могла б стати Вища кваліфікаційна комісія суддів. «Однак таке рішення можна ухвалити лише за умов відновлення складу ВККСУ і якщо в неї увійдуть професійні, добросовісні й незалежні члени», — наголошено у висновку.

Індекс споживчих цін у листопаді 2020 року¹

За повідомленням Державної служби статистики України, індекс споживчих цін (індекс інфляції) у листопаді 2020 року щодо жовтня становив 101,3%, за період січень — листопад 2020 року — 104,1%. За період січень 1998 року — листопад 2020 року — 1415,5%.

Індекси споживчих цін на товари та послуги були такими: (відсотків)

	Листопад 2020 до	
	жовтня 2020	грудня 2019
Індекс споживчих цін	101,3	104,1
Продукти харчування та безалкогольні напої	101,4	103,2
Продукти харчування	101,5	103,4
Хліб і хлібопродукти	102,0	108,4
Хліб	102,3	107,0
Макаронні вироби	100,9	105,2
М'ясо та м'ясопродукти	100,2	100,5
Риба та продукти з риби	100,5	103,4
Молоко, сир та яйця	102,2	104,3
Молоко	102,1	102,0
Сир і м'який сир (творог)	101,1	103,1
Яйця	106,4	112,0
Олія та жири	103,2	106,4
Масло	101,1	102,1
Олія соняшникова	106,3	116,2
Фрукти	94,9	112,8
Овочі	109,4	81,2
Цукор	107,7	139,3
Безалкогольні напої	100,1	102,0
Алкогольні напої, тютюнові вироби	100,8	108,6
Одяг і взуття	97,5	97,2
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	108,0	113,4
Утримання та ремонт житла	100,4	103,4
Водопостачання	100,0	118,5
Каналізація	100,0	116,5
Утримання будинків та прибудинкових територій	100,0	102,7
Електроенергія	100,0	100,0
Природний газ	126,7	156,9
Гаряча вода, опалення	107,5	96,4
Предмети домашнього вжитку, побутова техніка та поточне утримання житла	100,4	101,0
Охорона здоров'я	100,7	107,3
Фармацевтична продукція, медичні товари та обладнання	100,8	107,5
Амбулаторні послуги	100,8	108,6
Транспорт	100,9	102,0
Паливо та мастила	103,1	87,3

Транспортні послуги	100,1	103,4
Залізничний пасажирський транспорт	100,3	106,2
Автомобільний пасажирський транспорт	100,2	102,8
Зв'язок	100,1	104,0
Відпочинок і культура	100,6	99,9
Освіта	100,1	113,9
Ресторани та готелі	100,3	103,3
Різні товари та послуги	102,6	102,7

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

Індекси споживчих цін за регіонами у листопаді 2020 року

		(відсотків)
		До попереднього місяця
Україна ¹		101,3
Вінницька		101,3
Волинська		101,5
Дніпропетровська		101,2
Донецька		101,4
Житомирська		101,9
Закарпатська		101,4
Запорізька		100,9
Івано-Франківська		100,8
Київська		101,3
Кіровоградська		101,9
Луганська		101,4
Львівська		101,5
Миколаївська		101,2
Одеська		101,4
Полтавська		101,2
Рівненська		101,0
Сумська		101,2
Тернопільська		101,5
Харківська		101,6
Херсонська		101,5
Хмельницька		101,1
Черкаська		101,3
Чернівецька		101,4
Чернігівська		101,3
м. Київ		101,2

¹ Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м.Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях.

ГАРЯЧА ТЕМА

Хронічні недуги шкодять здоров'ю не менше ніж COVID-19

Ольга СКРИПНИК
для «Урядового кур'єра»

Свій осінній марафон COVID-19 завершив рекордами: наприкінці листопада він добіг до позначки 10 тисяч хворих за добу і наблизився до 17. На думку фахівців, до фінішу йому ще далеко. А перетнути червону лінію, яка відокремлює нашу медицину від режиму турбулентності, він може набагато швидше, ніж ми очікуємо. Аналізуючи ситуацію, міністр охорони здоров'я Максим Степанов зазначив: якщо кількість хворих за добу сягне 30 тисяч, система охорони здоров'я таких навантажень може не витримати.

Усі шукають вільні ліжка

Найскладніша ситуація у великих містах — Києві, Харкові, Одесі, Львові, де постійно зростає не лише кількість виявлених хворих, а й госпіталізованих, зокрема тих, хто перебуває у дуже важкому стані. У столиці останнього дня листопада було виявлено 1800 хворих, серед них 107 дітей і 63 медики. Госпіталізували майже 150 пацієнтів. Днем раніше до стаціонарів відправили значно менше — 86 хворих. Однак тривожить, що позитивний тест на коронавірус отримали понад 160 дітей.

Статистика перших днів зими майже не відрізняється від осінньої. Однак медики зазначають, що коронавірус все частіше виявляють у дітей, хворіють навіть немовлята.

Як повідомив Віталій Кличко, у київських лікарнях від коронавірусної хвороби лікуються понад 2,1 тисячі дорослих і дітей. І хоч заповненість ліжок становить 53%, що менше, ніж в інших регіонах, ситуація, за словами міського голови, складна.

«Вірус стрімко розповзається, госпіталізованих дедалі більше, і дедалі менше ліжок у лікарнях, — наголосив Віталій Кличко. — Є проблема з киснем та іншій, які потрібно розв'язувати. У мене кілька питань до урядовців: чому не можна використати пристосовану медичну базу відомчих медзакладів, розташованих у столиці? І приймати там хворих на коронавірус киян?»

Я неодноразово звертався до уряду та Міністерства охорони здоров'я надати змогу для лікування хворих на COVID-19 киян у відомчих лікарнях та медзакладах академії медичних наук України. Це, нагадаю, загалом 11 тисяч ліжок і кваліфікований медперсонал. А ми досі чуюмо про плани облаштування мобільних госпіталів».

Зимовий період, на думку інфекціоністів, буде досить напруженим, адже до коронавірусної хвороби приєднуються ще й грип та інші сезонні захворювання, і до цього слід готуватися. Ще й

досі залишається відкритим питання про створення тимчасових шпиталів, для яких шукали локації, розглядаючи як варіанти колишню ВДНГ та Палац спорту. За попередніми розрахунками, на це доведеться витратити не менш як 245 мільйонів гривень, не кажучи вже про складнощі з медичними кадрами.

Шукаючи вихід із такої непростой ситуації, головний санітарний лікар Віктор Ляшко запропонував альтернативу: нехай хворих на COVID-19 приймають на лікування інститути академії медичних наук, розташовані у столиці. Після брифінгу ця інформація швидко поширилася в медіапросторі. У КМДА пропозицію підтримали, а в експертному середовищі це назвали прикладом того, як можна легко розв'язати важку проблему.

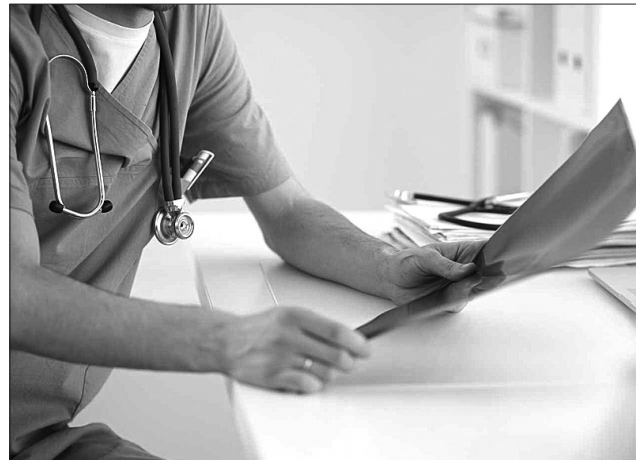
Лікарі-інфекціоністи, які працюють у надзвичайно напруженому режимі, раді були б, якби колеги з інших медичних закладів розділили з ними професійну ношу. Однак вони не можуть уявити, як рятуватимуть важкохворих з коронавірусом онкохірурги, кардіологи, нейрохірурги чи ендокринологи. Невже хтось думає, що для цього достатньо одягти захисний костюм і прочитати протокол лікування від COVID-19?

Потрібен професійний підхід

«Розуміємо, з якими викликами зіткнулася система охорони здоров'я в період пандемії, — підкреслив президент Національної академії медичних наук України академік Віталій Цимбалюк. — Проте хоч би як ми хотіли допомогти, все одно не зможемо віддати 11 тисяч ліжок для лікування коронавірусної хвороби, як просить КМДА. Бо у клініках АМН усього 7 тисяч 100 ліжок. І не всі вони у столиці. До складу академії медичних наук входить 36 науково-дослідних інститутів, які мають статус державних установ. Дев'ять наших інститутів працюють у Харкові, один у Дніпрі, по два у Львові й Одесі, а решта у Києві.

Головне завдання клінічних підрозділів академії — надання високоспеціалізованої високотехнологічної медичної допомоги із застосуванням новітніх методів діагностики, оперування, лікування, реабілітації. Медики, науковці АМН ніколи не стояли осторонь тих подій, які розгорталися в нашій країні, і завжди поспішали на допомогу тим, хто їй потребує: у наших інститутах лікувалися і лікуються чорнобильці, поранені бійці АТО, особливу увагу приділяємо дітям та майбутнім мамам, які мають складні діагнози.

Відтоді, як в Україні з'явилися перші хворі на COVID-19, до роботи долучилися фахівці Інституту епідеміології та інфекційних хвороб ім. Л.В. Громашевського. Вони працювали у виїзних бригадах, допомагали під час госпіталізації, готували міські лікарні до роботи в умовах пандемії. Медикам муніципальних лікарень нараховували надбавки за таку роботу, а співробітникам інституту, на жаль, відмовили, оскільки вони з іншого, державного закладу.

Зимовий період буде дуже напруженим: до коронавірусної хвороби додається ще й грип та інші сезонні захворювання

Від самого початку пандемії ми писали листи із проханням внести інститут ім. Громашевського до переліку закладів, які надають медичну допомогу в разі коронавірусної хвороби. Його фахівці вже здобули практичний досвід лікування таких пацієнтів, готові відкрити спеціалізоване відділення. Чому важливо мати такий дозвіл? Щоб чітко організувати роботу медичної установи в умовах пандемії, забезпечити її всім необхідним, а лікарям, медсестрам, які контактують із хворими, мали право отримувати такі самі надбавки за напружену роботу, пов'язану із ризиком для здоров'я, як і в інших медичних закладах.

Відділення вдалося відкрити. Але відповіді на наше звернення, на жаль, так і не отримали. Нинішня пандемія змінила весь світ, вона прикувала до себе величезну увагу, змусила переорієнтувати бюджети багатьох держав. Багато місяців поспіль найважливішим завданням для медиків залишається протидія коронавірусу. Однак люди потребують медичної допомоги не лише в разі інфікування COVID-19, а й при захворюваннях серцево-судинної системи, опорно-рухового апарату, онкохвороб, патологій ендокринної та інших систем. Адже ці хвороби не лише погіршують якість життя, а й призводять до втрати здоров'я чи навіть життя. В академічних інститутах працюють висококваліфіковані фахівці, які вміють робити найскладніші операції, тому з усієї України привозять до наших клінік важких хворих, тих, кому не можуть допомогти на місцевому рівні.

Перед нами дуже складне завдання: поєднати на-

дання високоспеціалізованої допомоги і лікувати хворих із коронавірусною недугою. Весь час шукаємо компромісні варіанти, консультуємося з МОЗ, департаментами охорони здоров'я тих міст, де працюють наші інститути.

Ми дуже відповідально поставилися до рішення, щоб академія приймала на лікування хворих із коронавірусом. Обговорювали варіанти, як це можна організувати з дотриманням усіх санітарно-епідеміологічних правил, думали, як розвести потоки хворих, яких фахівців залучати, — одне слово, намагалися знайти відповіді на мільйон запитань. Як лікувати пацієнтів з інфекційними захворюваннями та ще й у період пандемії в тих клініках, які ніколи цим не займалися, не мають спеціалістів відповідного профілю, не мають ресурсів — ні кадрових, ні фінансових, ні технічних?

З'явилися пропозиції госпіталізувати хворих на COVID-19, беручи до уваги їхні хронічні недуги, оскільки саме вони обтяжують стан пацієнтів. Якщо такий хворий має серцево-судинну патологію, направляти його в інститут кардіології, із цукровим діабетом — в інститут ендокринології тощо.

У групі ризику, як відомо, люди старшого віку, які мають по кілька хронічних захворювань і потребують особливої уваги медиків. Логічно направляти їх до інституту геронтології, де працюють високопрофесійні, досвідчені фахівці. Але там ніколи не мали справи з інфекційними захворюваннями. Клініка не має ні кадрів для цього, ні умов, які б відповідали санітарно-епідеміологічним нормам у період епідемії.

Щоб надавати допомогу хворим із коронавірусом, недостатньо звільнити ліжка і повісити нову табличку. Потрібно провести величезну роботу: створити відповідні зони (чисту, брудну, буферну), обладнати реанімацію, подбати про кисень, зробити запас медпрепаратів, витратних матеріалів тощо. А ще захисні костюми, маски і рукавички, в яких можна працювати з інфекцією. Список дуже великий. Потрібні великі ко-

шти, щоб усе це зробити за короткий час.

Але чи варто цим займатися, коли у клініці немає ні лікарів, ні медичних сестер, які спеціалізуються на інфекційних патологіях? Аналогічна ситуація і в інших інститутах».

Несправедливе правило

Звістку про те, що в клініках АМН лікуватимуть хворих на COVID-19, а планові операції відкладуть до кращих часів, дуже болісно сприйняли батьки, чий діти потребують оперативного втручання. Щороку в Україні народжуються тисячі малюків із вродженими вадами серця, органів травлення, опорно-рухового апарату. Завдяки досягненням сучасної науки і медицини, ці малюки мають великі шанси на порятунок. Але вікно можливостей відкривається ненадовго.

Якщо в Інституті серцево-судинної хірургії ім. М. М. Амосова вчасно не прооперують немовляти з вродженими вадами серця, багато з них, залежно від діагнозу, проживуть всього 3-6 місяців, інші — від року до трьох. Інститут педіатрії, акушерства та гінекології ім. О. М. Лук'янової рятує немовлят, які через вади розвитку не можуть нормально споживати навіть мамине молоко. Хірурги виконують надзвичайно складні операції, щоб відновити систему травлення. Але здоров'я маленьких пацієнтів великою мірою залежить від того, вчасно їх привезли до клініки чи запізнилися.

Своєчасна діагностика і медична допомога дають змогу врятувати диток від втрати зору, слуху, захищають від можливих переломів так званих кришталевих дітей, допомагають орфанним хворим. Відкладені операції, відсутність лікування завдають великого удару по здоров'ю дітей та підлітків, в організмі відбуваються незворотні зміни, які призводять до інвалідності.

За словами академіка Віталія Цимбалюка, врешті-решт академічна спільнота підготувала пропозиції, які і чим повинні займатися інститути АМН під час пандемії, і обговорила все це на нараді із заступниками міністра охорони здоров'я Іриною Микичак та Іриною Садов'як.

«На мій погляд, рішення, яке було ухвалено, враховує інтереси всіх: пацієнтів і медиків, АМН і Києва, — наголошує Віталій Цимбалюк. — Оскільки є багато категорій хворих, які не можуть обійтися без високоспеціалізованої медичної допомоги, академічні клініки надаватимуть їй в тому режимі, що й раніше.

А щоб столиця мала змогу розширити лікувальну базу для прийому хворих на коронавірусну недугу, АМН забиратиме до се-

бе пацієнтів, які потребують невідкладної допомоги. Їх госпіталізуватимуть в інститути відповідно до їхнього профілю. Ми готові приймати хворих не лише з Києва, а й з Київської області, де теж доволі високий рівень поширення коронавірусу.

Через пандемію багато людей змушені були відкладати візити до лікаря, що призвело до загострення хвороб, значного погіршення стану здоров'я. Щодня до наших клінік привозять багато хворих, які потребують саме високоспеціалізованої медичної допомоги. Майже третина пацієнтів, які до нас звернулися останнім часом, потребували термінової госпіталізації, оперативного втручання, інтенсивної терапії.

Нам ще належить багато зробити, щоб разом із КМДА напрацювати логістику, розробити маршрути пацієнтів, визначитися з тією кількістю хворих, яких зможуть госпіталізувати наші інститути. Ідеться не лише про кількість лікарняних ліжок, а й про фінансування. Відповідно до законодавства, міські лікарні Києва та інших міст отримують кошти від НСЗУ за пролікованих хворих, а наші інститути, які мають статус ДУ, не отримують за це жодної копійки. Складається несправедлива ситуація, яка значно ускладнює роботу академічних клінік.

Коли кияни лікуються у міських лікарнях, то НСЗУ переказує їм гроші за кожного пацієнта. Якщо ж бригада екстреної допомоги привозить таких самих киян до нас, наші клініки не отримують коштів для їх лікування. Ідеться передусім про невідкладну допомогу, коли всього кілька годин вирішують долю пацієнта — вдається його врятувати чи ні, повернеться він до повноцінного життя чи залишиться безпомічним інвалідом.

Ургентну допомогу має профінансувати держава. Люди не повинні страждати від болю, відкладаючи своє лікування через те, що колись у процесі реформування медицини високоспеціалізовану медичну допомогу залишили поза увагою.

Пандемія змушує медиків працювати в дуже напруженому режимі. На жаль, їм часто заважають у роботі прорахунки та недоліки, які містить реформа. Підставою для того, щоб виправити помилки, внести зміни до правил, які обмежують надання медичної допомоги навіть в екстрених ситуаціях, цілком може слугувати значне поширення COVID-19, яке призвело до надзвичайних навантажень на систему охорони здоров'я. Це дасть змогу розподілити ресурси — фінансові та кадрові — так, щоб наша медицина не лише протистояла коронавірусу, а й лікувала ті патології, які становлять великий загрози здоров'ю та життю наших співвітчизників».

АКТУАЛЬНО

Чи винна людина у власній смерті?

(Закінчення.
Початок на стор. 1)

Однак спеціальна комісія більшістю голосів відмовила рідним померлої у виплаті компенсації, передбаченої законодавством.

Не професійне захворювання

Про нещастя розповів чоловік Галини Володимирівни лікар Миколаївської лікарні швидкої медичної допомоги Юрій Колянчиков. Історія вражає не лише тим, що на смерті лікаря намагаються зекономити, і не тим, що саму потерпілу фактично звинуватили в інфікуванні. Вражає цинічне ставлення колег та чиновників до роботи медиків.

Галина Колянчикова працювала лікарем в сімейній амбулаторії №1 комунального некомерційного підприємства Миколаївської міської ради «Центр первинної медико-санітарної допомоги №3». Мала добру репутацію, постійних пацієнтів і 40 років лікарського стажу. Два місяці тому стала почуватися зле, здала тест ПЛР. Через п'ять днів отримала позитивний результат. Того самого дня їй стало ще гірше, чоловік викликав швидку, яка й госпіталізувала її в реанімацію Миколаївської міської лікарні №1. Ще через п'ять днів вона померла. Діагноз коронавірусна інфекція, полісегментарна пневмонія, набряк легенів.

Як до цього поставились керівництво амбулаторії ЦПМСД та чиновники міського управління охорони здоров'я? А також у Фонді соціального страхування Миколаївської області, який в разі підтвердження загибелі внаслідок професійного захворювання мав би виплатити родині чималу суму компенсації. Як і передбачено законодавством, було створено комісію з представників управління Держпраці, Головного управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області, представників Фонду соціального страхування, управління охорони здоров'я міськвиконкому, представників профспілок, інших експертів, яка мала провести спеціальне розслідування й визначити, чи був зв'язок між інфікуванням лікарки, умовами праці та смертю.

Комісія визначилася. З 14 її членів вісім проголосували за те, що захворювання та загибель не пов'язані із професійною діяльністю Галини Колянчикової. Таке рішення й ухвалили. Дивно, що за нього проголосували представник адміністрації та профкому сімейної амбулаторії, міського управління охорони здоров'я і ще кілька чиновників.

Забути про клятву Гіппократа?

Із таким рішенням не погодилися рідні лікарки. Її чоловік Юрій зазначив в інтерв'ю сайту <https://inshe.tv/>, що довелося доводити комісії, що заразила вона на роботі, й інфікування пов'язане із професійною діяльністю.

«На підставі матеріалів розслідування було підтверджено, що на прийом до Галини Володимирівни приходили хворі на коронавірусну недугу, — зазначив Юрій. — Ці люди, на щастя, одужали. Часто буває, що в пацієнта, який звертається до сімейного лікаря, симптоми COVID-19 не надто проявляються. Тож фахівець, приймаючи хворого, перебуває під загрозою інфікування. А його завдання — дослідити, призначити аналізи, підтвердити чи не підтвердити діагноз, призначити лікування. Нині в цій амбулаторії начебто підбирають хворих, на вході вимірюють температуру, і тих, у кого вона підвищена, направляють в окремі кабінет. Але на той період цього не було. Отже, могли перетинатися інфіковані й неінфіковані люди».

До Галини Колянчикової звернулася її колега лікарка Авдеева із проханням її обстежити, бо в чоловіка Авдеевої було виявлено COVID-19. Сімейна лікарка не відмовила їй, як не відмовляла нікому в медичній допомозі, пам'ятаючи про клятву Гіппократа.

Проте у Миколаївському міському управлінні охорони здоров'я кажуть, що у хворобі винна сама лікарка, бо не мала права приймати пацієнтів з підозрою на коронавірусну недугу, адже сама перебувала у групі ризику (вік та захворювання на діабет).

Лариса Окуневська, інженер з охорони праці управління каже, що Галина Колянчикова мусила вести прийом дистанційно, прослухати телефоном скарги, призначити лікування. Наголошує, що це первинне лікування, яке можна призначити без огляду. А щодо консультування хворої колеги, то та не була пацієнтом Колянчикової за укладеною декларацією, тож можна було відмовити їй в огляді.

На думку чиновників, оскільки Галина Володимирівна не мала права особисто приймати хворих на коронавірусну недугу, то й не мала підстав заразитися через свою професію. Імовірно, вони забули, що не можна одразу діагностувати COVID-19, адже у багатьох хвороба не проявляється або перебігає у прихованій формі.

На засіданні комісія висловлювала й інші думки. Представниця Миколаївської обласної організації профспілки працівників охорони здоров'я Оксана Смалко за-

Лікарка Галина Колянчикова працювала у галузі охорони здоров'я 40 років

значила: «Фактів надання Колянчиковою допомоги хворим удома немає. Вона ходила на роботу і з роботи пішки. Імовірність заразитися від пацієнта під час надання йому допомоги в закладі охорони здоров'я набагато більша. З огляду на те, що у Колянчикової на прийомі були хворі з підтвердженим COVID-19, вважаю, що її недуга пов'язана з умовами праці».

Мабуть, на засіданні комісії переважила думка в.о. директора Фонду соціального страхування в Миколаївській області Маргарити Сапожникової.

«Маємо виплатити чималі гроші родині загиблої, якщо підтвердять зв'язок між професійним захворюванням та її смертю, — зазначила очільниця фонду в інтерв'ю програмі ТСН телеканалу «1+1». — Як керівник маю стояти на сторожі цільового використання державних коштів. Якщо епідеміолог не встановив зв'язку між професійною діяльністю і трагічним наслідком, то ми не можемо прийняти позитивне рішення».

Юрій Колянчиков зазначив, що комісія має ще раз з'ясувати всі обставини для остаточного ухвалення рішення. Якщо нічого не зміниться, він звернеться до суду. Його адвокат Ірина Вдовиченко переконана, що в Юрія є всі шанси довести несправедливість висновку комісії.

«Адже є факти і докази, а комісія навмисно не бере їх до уваги починає їх перекручувати», — зазначила юристка.

Про умови праці та поховання

Завідувачка ЦПМСД, працівниця якого померла, Олена Во-

рона вважає, що її колишня підлегла могла інфікуватися де завгодно, але не на роботі.

«Прийом хворого триває буквально кілька хвилин. Відстані дотримуються два метри, хворий у масці, лікар у масці, приміщення провітрюють. Як там можна заразитися?» — висловила керівниця.

Однак її думку не поділяють фахівці Головного управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області, які оприлюднили довідку про підсумки участі у створеній комісії й виступили із заявою на засіданні. Представники управління заявили: «З огляду на наявність біологічного чинника на робочому місці під час виконання функціональних обов'язків Г. Колянчикової, а саме двох хворих на COVID-19; брак належних умов у кабінетах 7, 8 (порушення санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режимів); з огляду на те, що чоловік постраждав до смерті, вважаючи цей випадок пов'язаним з умовами праці».

Фахівці цього управління підтвердили, що Галина Колянчи-

кова вчасно звернулася по медичну допомогу, контактні особи (персонал) за місцем роботи обстежили на коронавірус, результат негативний. Для встановлення можливого зв'язку захворювання із професійною діяльністю перевірено дотримання умов для медичних працівників згідно із нормами законодавства.

З'ясовано, що кабінет №7, у якому здійснювала прийом нині покійна лікарка, за площею менший, ніж передбачено наказом МОЗ (замість 12 квадратних метрів лише сім). Не відповідає вимогам наказу МОЗ і опорядження місця для миття рук. У кабінеті немає бактерицидного опромінювача, дезінфекцію повітря проводять пересувним опромінювачем, який використовують у сусідньому кабінеті №8, де приймають хворих із підозрою на коронавірусну недугу.

Під час обстеження виявлено чимало інших порушень вимог чинного санітарного законодавства, що можуть потенційно впливати на захворюваність на коронавірусну недугу.

З урахуванням цих висновків фахівці Головного управління Держпродспоживслужби в Миколаївській області надали рекомендації керівництву амбулаторії з приводу дотримання вимог санітарного законодавства та запобігання санітарно-епідемічним ускладненням.

А ще до першого засідання злочасної комісії на родину лікарки чекав малоприємний іспит — спілкування з комунальною ритуальною службою. Тіло Галини Володимирівни без погодження з родичами транспортували з міської лікарні №1 до моргу 3-ї лікарні, де на той час перебували тіла всіх померлих внаслідок COVID-19.

«Потім мене повідомили, що розтину не проводитимуть, оскільки міська влада не перерахувала грошей на виконання розтинів, — поділився Юрій Колянчиков. — Довелося сплатити комунальникам, які мають повну монополію на перевезення тіл померлих внаслідок коронавірусу, понад 5 тисяч гривень за саме перевезення тіла».

Насамкінець. Трагічна історія, яка трапилася в Миколаєві, на жаль, поки що не закінчилася, хоч завершився життєвий шлях Галини Володимирівни. Матиме вона продовження і на сторінках «Урядового кур'єра».

Імовірно, хтось вважатиме, як і чиновники, що лікарка сама винна, — була необачною і мала б лікувати по телефону чи й зовсім сидіти вдома.

А найнеприємніше в цій історії — не конкретні обставини за участю конкретних людей, а те, що у суспільстві таке упереджене ставлення до медиків, які самовіддано рятують нас під час пандемії. Часто вони й самі розчаровуються в нас, пацієнтах, звільняються з посад і шукають іншу роботу в інших галузях. З яким настроєм вони йтимуть до хворих, знаючи, що вони абсолютно соціально не захищені? А в разі хвороби чи смерті їх просто зрадять, за них ніхто не заступиться, а інтереси близьких захищати буде нікому.

ДОКУМЕНТИ

УКАЗ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ

Про невідкладні заходи щодо забезпечення екологічної безпеки та підготовку заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи

З метою забезпечення екологічної безпеки, дотримання визначених законодавством гарантій із захисту громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також підготовки заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи постановляю:

1. Кабінету Міністрів України:

1) вжити невідкладних заходів щодо поліпшення протипожежного та санітарного стану лісів на території зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, у тому числі на лісових територіях Чорнобильського радіаційно-екологічного біосферного заповідника, удосконалення системи оперативного реагування на можливі надзвичайні ситуації в зоні відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення, зокрема моніторингу та раннього виявлення пожеж, а також інших заходів для запобігання та належного реагування на кризові ситуації на цих територіях;

2) здійснити комплексний аналіз нормативно-правових актів щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, соціального захисту громадян, які постраждали

внаслідок Чорнобильської катастрофи, та осіб з інвалідністю з їх числа, за результатами аналізу вжити заходів щодо актуалізації таких актів, у тому числі з урегулювання порядку державного нагляду (контролю) за діяльністю, що здійснюється на територіях, що зазнали радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, із забезпечення визначених законодавством гарантій із соціального захисту зазначених громадян, а також забезпечити контроль за ефективним використанням бюджетних коштів, передбачених на відповідні цілі;

3) опрацювати питання щодо актуалізації загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами та загальнодержавної програми зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему;

4) розробити у тримісячний строк з урахуванням пропозицій центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадських об'єднань, наукових установ, затвердити та забезпечити виконання плану заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи, вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, передбачивши, зокрема:

проведення 26 квітня 2021 року у столиці України — місті Києві та Київській області заходів з нагоди 35-х роковин Чорнобильської катастрофи; організацію тематичних наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів; проведення у закладах освіти та закладах культури інформаційних, просвітницьких, культурно-мистецьких, інших заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи, вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; ужиття із залученням громадських об'єднань заходів із інформаційного висвітлення теми подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС; широке висвітлення заходів у зв'язку з 35-ми роковинами Чорнобильської катастрофи;

5) забезпечувати належну комунікацію відповідних органів виконавчої влади з громадськими об'єднаннями, статутна діяльність яких пов'язана з питаннями захисту прав та інтересів учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;

6) опрацювати питання проведення в Україні міжнародної конференції, присвяченої 35-м роковинам Чорнобильської катастрофи — катастрофи планетарного масштабу, а також питанням подолання її наслідків, подальшого облаштування зони відчуження і зони безумовного (обов'язкового) відселення та використання цих територій з науково-практичною метою.

2. Міністерству закордонних справ України забезпечити проведення закордонними дипломатичними установами України заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи, вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС із залученням представників української громадськості за кордоном.

3. Обласним, Київській міській державним адміністраціям: розробити та забезпечити виконання регіональних планів заходів до 35-х роковин Чорнобильської катастрофи, вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, передбачивши, зокрема, заходи щодо належного забезпечення визначених законодавством гарантій прав громадян, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;

забезпечити широке залучення громадських об'єднань до організації та проведення заходів, присвячених 35-м роковинам Чорнобильської катастрофи, вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС.

4. Цей Указ набирає чинності з дня його опублікування.

Президент України В. ЗЕПЕНСЬКИЙ

м. Київ
9 грудня 2020 року
№ 556/2020

КРИМСЬКІ РЕАЛІЇ

Адвокат Роман Мартиновський:

«Нагадувати про права людини слід щодня і всюди»

10 грудня 1948 року на засіданні Генеральної Асамблеї ООН було ухвалено Загальну декларацію прав людини — історичний документ у царині захисту індивідуальних прав та свобод. Декларація містить 30 статей, її перекладено більш ніж 520 мовами — це абсолютний світовий рекорд.

Про значущість цього дня в історії, права людини і стан їх дотримання в Україні загалом й окупованому Криму зокрема говоримо з Романом МАРТИНОВСЬКИМ, адвокатом, провідним експертом Регіонального центру прав людини.

— **Романе Юрійовичу, ви займаєтесь адвокатською діяльністю понад 27 років. Як оцінюєте стан дотримання прав людини у світі й зокрема в Україні? Як виклики тут найбільші?**

— Стан дотримання прав людини залежить від рівня поваги до них, до норм міжнародного права. Нині з повагою й у світі, і в нашій країні проблеми, і це негативно позначається на стані їх дотримання.

Останніми роками дедалі більше чуємо, що знецінення прав людини — найбільший виклик для їхнього захисту. Певною мірою готовий із цим погодитись, але мені значно небезпечнішими видаються спроби використання цієї сфери для виправдання найбрутальніших порушень норм міжнародного гуманітарного права самими державами-порушниками.

Яскравим прикладом тут може бути Російська Федерація, яка доклала чимало зусиль, щоб закидати ЄСПЛ скаргами з окупованих територій Донецької й Луганської областей від нібито жертв порушень прав людини з боку України. Не кажу, що таких порушень зовсім немає. Вони є, але коли держава-агресор, держава-окупант ставить на потік підготовку і надсилання таких скарг, фінансує його, це має вигляд дуже непристойний.

Інша проблема криється в сучасному неоднорідному складі правозахисного середовища України, нестачі спільних цінностей і намаганні окремих його представників обізнанувати діяльність. На мою думку, перебування у правозахисному середовищі людей, які розглядають цю діяльність як бізнес-проект, завдає непоправної шкоди самій ідеї правозахисту.

Мрію про часи, коли не неурядові організації бігатимуть за донорами у пошуках грантових коштів, а донори самі приходять до організації, які провели порядність і здатність виконувати обіцянки. Та найголовніше — здатність працювати на результат, а не на струс повітря. Застарілі підходи донорів у питаннях грантової політики не йдуть на користь розвитку правозахисного середовища і громадського сектору загалом.

— **Чому, на вашу думку, важливо відзначати Міжнародний день прав людини?**

— На мій погляд, його варто використовувати не для того, щоб нагадати про права людини та їхню цінність, а щоб зробити проміжний аналіз: куди йдемо, чого досягли, які викли-

ки постали й як їх долати. Нагадувати про права людини потрібно завжди і всюди: у судах — ухваленням швидких законних і справедливих рішень; у міністерствах — ухваленням та реалізацією рішень, які йдуть на користь людям, а не окремим політичним чи фінансовим групам; в освітніх закладах — правопросвітництвом на тому рівні, який відповідає рівню аудиторії; у повсякденному житті суспільства, стосунках людей — повагою до прав інших та виконанням своїх обов'язків перед суспільством.

Для мене це день, коли я вкотре розмірковую, чому для стрімкого руху вперед людству потрібно проходити через жахиття війн і понівечених людських дол. Чому не рухатись уперед, використовуючи превентивні механізми, розвиваючи та вдосконалюючи їх настільки, наскільки можна для запобігання новим жахиттям, брутальним порушенням норм міжнародного права, зокрема прав людини?

— **ЄСПЛ розглядає три міждержавні скарги України проти Російської Федерації, які можна умовно назвати кримськими. Одна перебуває на розгляді Міжнародного суду ООН і ще одна — у Міжнародному трибуналі з морського права. Усі скарги стосуються порушень прав громадян України у зв'язку з окупацією РФ території півострова. Як оцінюєте стан і перспективи цих скарг для України?**

— Гадаю, шанси України у справах, які розглядають ЄСПЛ та Міжнародний суд ООН, дуже високі. Проте не варто сподіватися, що рішення буде ухвалено швидко і вони матимуть вирішальний вплив на ситуацію з окупацією Криму. Може статися, що український прапор над півостровом замайорить раніше, ніж ми побачимо тексти судових рішень у всіх цих справах.

Щодо справи у Міжнародному трибуналі з морського права, я давно для себе вирішив не коментувати її публічно.

— **Регіональний центр прав людини витрачає значні ресурси на документування порушень прав людини в Криму. Що саме фіксує організація?**

— Ми документуємо грубі порушення норм міжнародного гуманітарного права, які розглядають як воєнні злочини та злочини проти людяності з точки зору Римського статуту Міжнародного кримінального суду. Документують порушення прав людини відповідно до положень Міжнародного пакту про громадянські й політичні права та Європейської конвенції з прав людини, пов'язані з порушенням права на життя, заборони катувань та нелюдського поводження, права на особисту свободу, заборони дискримінації, права на свободу пересування, мирне володіння майном і багато інших.

— **Скільки жертв таких порушень ви ідентифікували?**

— Складно відповісти на таке запитання мовою цифр через особливий характер порушень. Для прикладу, як можна оціни-

ти кількість жертв такого воєнного злочину, як використання присутності цивільних осіб для захисту від воєнних дій, так звані живі щити? Або кількість жертв порушення права на свободу пересування, особливо в умовах COVID-19, зокрема осіб, які стали внутрішньо переміщеними?

Там, де можна порахувати, приблизна кількість ідентифікованих нами жертв становить понад 7 тисяч осіб. Звичайно, роботи ще дуже багато. За нашими підрахунками, РФ депортувала з території Криму на власну територію понад 9 тисяч ув'язнених українців, з них ми поки що ідентифікували 8—9%. З числа осіб, яких РФ видворила з окупованої території через порушення міграційного законодавства РФ, ідентифіковано приблизно 50%. З числа жертв порушення права власності ідентифіковано близько 4 тисяч осіб.

— **РЦПЛ майже п'ять років активно досліджує проблему українських в'язнів у Криму. Як надає їм правову допомогу. Це так звані звичайні в'язні, у справах яких немає політичного чи релігійного мотиву переслідування. Чому ця тема на такій тривалій час стала для організації однією з основних?**

— Тут був елемент випадковості. Ми почали допомагати невеликій групі людей, які звернулися до нас через пана Ахтема Чийгоза, який на той час перебував у Сімферопольському СІЗО. Окупаційна влада настирливо переслідувала його за політичним мотивом. Тоді виявилось, що долею тих, кого утримували в місцях несвободи в Криму на момент окупації й кого РФ нахабно та цинічно привласнила, в Україні ніхто не опікувався.

Понад пів року ми з колегами працювали з цією темою добровільно і безплатно, зрештою наші зусилля підтримав Міжнародний фонд «Відродження» та ПРООН.

Відтоді ця тема для нас надзвичайно важлива. Кинути цих людей напризволяще не можемо. Це одна з найбільш вразливих категорій населення, що постраждала від примусово нав'язаного їй громадянства РФ, незаконного позбавлення свободи, незаконної депортації на територію РФ.

Ці люди не змогли відмовитися від нав'язаного громадянства, і тепер РФ вважає їх своїми громадянами, позбавляючи права на консульську допомогу, повернення на підконтрольну Україні територію тощо. Людей відправляють відбувати покарання іноді за 6—9 тисяч км від домівок, близьких. Вони страждають і помирають у російських колоніях внаслідок неналежного рівня медичної допомоги.

— **Якщо опоненти спитають: «Чому маємо перейматися доллями ув'язнених, витрачати на їхнє утримання податки населення? Хіба не вистачає інших питань?», що їм відповісте?**

— Моя відповідь буде простою: ув'язнені — наші громадяни, вони належать до вразливої групи населення. Загалом на окупова-

ДОСЬЄ «УК»

Роман МАРТИНОВСЬКИЙ. Провідний експерт Регіонального центру прав людини. Має понад 15 років досвіду роботи адвокатом, був тренером на більш ніж 20 семінарах і тренінгах. Експерт з питань свободи пересування та особистої недоторканності. Член робочої групи з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій у Комісії з питань правової реформи. Спеціалізується на подачі скарг до Європейського суду з прав людини, направленні повідомлень до Міжнародного кримінального суду. Працював суддею військового трибуналу Севастопольського гарнізону.

ній території Криму протягом 2014—2020 років РФ засудила до позбавлення волі більш як 12 500 наших громадян. Серед них багато людей, які залишилися вірними Україні й пов'язують своє майбутнє з нею. Суспільство має єдину думку щодо необхідності допомагати нашим політв'язням і неоднозначно ставиться до теми в'язнів звичайних. Але ж іноді ця грань дуже тонка.

Рівень страждання людей не залежить від того, з яких мотивів їх позбавлено волі. Вони однаково страждають від того, що перебувають далеко від дому, позбавлені контактів з рідними, не отримують медичної допомоги, змушені приховувати свою ідентичність, виявляти лояльність до держави-окупанта.

Нинішній демонстративний поділ ув'язнених на політичних і звичайних вважаю шкідливим і невинуватим з точки зору міжнародного гуманітарного права. Це принижує не стільки наших громадян-в'язнів, скільки саму державу і неурядові організації.

З понад 9 тисяч наших громадян, яких РФ депортувала з території Криму на власну територію для відбування покарання, за шість років Україна змогла повернути на підконтрольну територію лише 12 осіб. Хіба це свідчить про піклування держави про долю її громадян?

— **Чи є міжнародні та національні механізми, які можуть розв'язати проблеми кримських в'язнів?**

— Проблема в тому, що наявний європейський механізм у вигляді Конвенції про передачу засуджених осіб 1983 року не можна застосувати до в'язнів, які залишаються на території Криму, оскільки це територія України.

Щодо в'язнів, яких РФ депортувала на власну територію, існують дві інші проблеми: з одного боку, Росія примусово нав'язала своє громадянство в'язням, які мали кримську реєстрацію на момент окупації, тому відмовляється застосовувати конвенцію, посилаючись на те, що вони її «громадяни»; з іншого — Україна відмовляється застосовувати положення конвенції до вироків, постановлених окупаційними судами у Криму.

Колізію можна виправити шляхом внесення відповідних

доповнень до конвенції, але немає гарантії, що РФ їх ратифікує і виконуватиме.

Національного механізму, який давав би змогу повертати наших громадян на підконтрольну Україні територію, досі не існує. Ми з колегами направили певні рекомендації щодо розв'язання цих проблем і найближчими днями надамо їх на розгляд Міністерства юстиції України та робочої групи з питань реінтеграції.

— **Уявімо, що Росія вирішила чітко дотримуватись у Криму вимог міжнародного гуманітарного права і прав людини. Який вигляд мала б ця ситуація?**

— Насамперед має бути відновлено чинність українських законів. Більшість наявних проблем так чи інакше похідні від цього. Дотримання норм міжнародного гуманітарного права означає припинення практики примусових переміщень. Це стосується і в'язнів, і так званих порушників міграційного законодавства, і дітей-сиріт, й інших категорій населення. Потрібно припинити практику примусових призовів до лав збройних сил держави-окупанта, практику переслідування осіб за релігійними, політичними мотивами і багато інших порушень прав людини.

— **Хочеться закінчити на позитивній ноті. Який, на ваш погляд, світ, у якому дотримуються прав людини?**

— Це передовсім світ без воєн і конфліктів, світ взаємної поваги одне до одного. У ньому кожну людину сприймають такою, якою вона є, а люди відповідальні за їхні зобов'язання і вчинки.

Наскільки тривалим буде цей шлях, сказати важко. Щоб так відбулося, нам кожному треба щодня робити крок до нього. А доки у світі існують режими, для яких права людини — ніщо, а страждання та заборані життя — лише інструменти для досягнення низьких цілей, ми прискіпливо документуватимемо їхні злочини, оскільки без цього нам не досягти невідомості покарання та забезпечення права на правду.

Ірина УСМАНОВА
для «Урядового кур'єра»

КУЛЬТУРА

У Маріуполі створюють
центр самобутньої
української культуриПавло КУЩ,
«Урядовий кур'єр»

ІНІЦІАТИВА. У прифронтовому Маріуполі триває розбудова центру української культури, розпочата з ініціативи місцевих волонтерів ще у травні. Цей амбітний задум активісти вирішили реалізувати на базі храму Святителя Петра Могили, будівлю якого взялися прикрасити всевітньо відомим петриківським розписом. Завдяки великій кількості меценатів, які відгукнулися на акцію збирання коштів з усіх куточків України та з-за кордону, на початку літа майстриня зі Львова Ольга Черьомушкіна почала працювати. А восени загальна площа візерунків самобутнього розпису на стінах храму ПЦУ вже становила близько 500 погонних метрів. До речі, на це вже відреагували представники національної Книги рекордів, зареєструвавши досягнення.

На цій території встановили тут ковану інсталяцію — триметрову статую архангела Михаїла, покровителя воїнів, тобто тих мужніх людей, які вже тривалий час захищають Маріуполь, Донбас і всю Україну від загарбників. Триває розбудова школи бандури та українського живопису і паралельно збирають кошти на ці роботи і на створення в Маріуполі вагомго культурного і духовного центру сходу України.

«У краї ми поки що, на жаль, не маємо чіткої національної ідентифікації. І тому передовсім повинні показувати дітям і дорослим, що українська культура самобутня і прекрасна», — каже ініціатор проєкту волонтер Кирило Долімбаєв.

У Полтаві відновлять
колишній Петровський
кадетський корпусОлександр ДАНИЛЕЦЬ,
«Урядовий кур'єр»

ЗБЕРЕЖЕННЯ. Ще зовсім недавно, дивлячись на обшарпану, місцями сильно пошкоджену з дірявим дахом величну будівлю колишнього Петровського кадетського корпусу в центрі Полтави, люди були впевнені, що цій історичній пам'ятці залишилося існувати всього кілька років. До такого стану її довели тимчасові власники чи орендарі, які періодично змінювалися.

Проте сталося диво: цього року біля корпусу і в його коридорах та аудиторіях навели лад, його обгородили й охороняють. За інформацією, Територіальне управління Державної судової адміністрації України в Полтавській області підняло спеціалізоване товариство на виконання на об'єкті протиаварійних робіт. Згідно з угодою, підрядник повинен за рік відремонтувати стіни й карнизи, перекрити будівлю, замінити вікна й прикрити їх металевими ґратками, облаштувати водовідвідну систему, встановити двері тощо. На проведення комплексу протиаварійних робіт підрядникові заплатять 36,5 мільйона гривень. На цей час підрядна організація з випередженням графіка (ці послуги було заплановано на початок 2021 року) почала демонтаж аварійних конструкцій.

Це не може не радувати корінних жителів Полтави, особливо тих, які змушені щодня проходити чи проїжджати повз цей архітектурний шедевр. Реставрація Петровського кадетського корпусу покладе початок комплексному відновленню всього ансамблю білосніжних будівель у центрі міста.

У закарпатському
селі реставрують
старовинну синагогуВасиль БЕДЗІР,
«Урядовий кур'єр»

ВІДНОВЛЕННЯ. У селі Вільхівці на закарпатській Тячівщині добре збереглася старовинна синагога. Споруджена орієнтовно 1705 року, вона одна з найдавніших в Україні. За радянських часів у цій сакральній будівлі діяв млин, а торік у липні її відвідали й провели молебень представники єврейської делегації — учасники наукової конференції, присвяченої вивченню Голокосту. Після цього до селян звернулися представники єврейської громади, предки яких у довоєнний час жили у Вільхівцях. Попросили зберегти синагогу, яка перебувала в аварійному стані, і, відреставрувавши, влаштувати в ній музей. Прохання почули й підтримали. До справи долучилася Вільховецька об'єднана територіальна громада і благодійна організація «Джерела спадщини» зі США.

«Синагога хоч і перебувала в аварійному стані, але її стіни добре збереглися, як і унікальний старовинний розпис. Ми впевнені, що незабаром про неї дізнаються і в Україні, й далеко за її межами», — зазначила членкиня ради правління благодійної організації «Джерела спадщини», співзасновниця соціально орієнтованої компанії «Тимофій» (США) Марія Хорун. На рахунок цієї благодійної організації чимало збережених старовинних релігійних споруд, кладовищ.

Завдяки добре збереженим фрагментам розпису — зображенням із гілками оливокового дерева, зіркою Давида синагога може бути прикладом таких релігійних споруд, що залишилися з минулих часів.

Із жовтня цього року тривають активні будівельні роботи з відновлення синагоги. На кінець листопада на будівлі вже перекирили дах площею 295 квадратних метрів. Реставруючи колишню синагогу, будівельники намагаються максимально зберегти її стиль, відображений у ньому дух історії.

Художня галерея
на сільському подвір'ї

ЗАХОПЛЕННЯ. На всі руки майстер Василь Лихоній із села Зелений Ріг на Черкащині прикрасив двір власноруч відтвореними шедеврами світового живопису

Роман КИРЕЙ,
«Урядовий кур'єр»

Художник із села Зелений Ріг Василь Лихоній — людина, без сумнівів, талановита. Скільки себе пам'ятає, завжди малював. І школярем, і під час навчання в Лубенському лісотехнічному технікумі, і в період служби на військово-морському флоті. Тільки випадала вільна хвилинка — брався за пензля. Доля занесла його на Галичину, де до самої пенсії працював педагогом у системі ДТСААФу.

Малював карпатські пейзажі, а мріяв про рідне село, Гірський Тікич. Із завмиранням серця ступив на землю, знайому з дитинства. Вирішили з дружиною залишитися в батьківській оселі назавжди. Ось і господарюють на власному обійсті разом і дітьми та онуками.

Обійстя ж у них непросте. Усе його майстер пензля прикрасив власними величезними репродукціями творів видатних художників. Величезні полотна і на стінах будинку, й на паркані, й на господарських будівлях.

«Нам і у столичну картинну галерею тепер їхати не треба, — жартують односельці. — Досить завітати до Василя Миколайовича».

І справді, з вулиці в око впадають портрет молодого Тараса Шевченка та інші чудові роботи видатних художників, копії з яких виготовив Василь Лихоній. Є тут і його власні авторські полотна, сюжети яких виношував довго, але малював, як каже,

Такий вигляд має садиба майстра

швидко. Не цураються люди, заїжджають до художника, аби помилуватися творами Рембрандта, Рєпіна, Перова, Красицького та багатьох інших майстрів, репродукції з яких із любов'ю виконав сільський живописець. Його полотна прикрашають і сільський будинок культури, і колишню сільську раду. Чимало зі свого доробку подарував друзям і знайомим.

Далеко не всі картини, виславлені в цій галереї просто неба, витримують літню спеку й зимові холоди. Хоч, як розповідає майстер, пристосувався до умов навколишнього середовища: користується фасадними фарбами, пише на деревоволокнистому полотні. Інша річ — у будинку. Тут малюнкам набагато краще.

Пам'ятає, як іще у студентські роки працював над роботою «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». Молодого художника вразила майстерність Іллі Рєпіна, який зумів із психологічною гостротою передати настрій групи козаків, точно відобразити різні характери, відтінки сміху. Довго бився художник із Черкащини над окремими обличчями, аби не сфальшувати, щоб копія мала такий самий вигляд, як оригінал. Десятки разів переробляв окремі місця, але такі добився рєпінського звучання.

Над копією картини «Гість із Запоріжжя», яка стала хрестоматійною, також довелося багато потрудитися, аби добитися необхідно-

го колориту, передати майстерність живописця, який зумів утілити на полотні дихання життя давноминулої епохи. «Справжнє мистецтво ніколи не старіє», — зауважує про роботу видатного живописця Фотія Красицького художник із Зеленого Рогу.

А сам працює над замальовками майбутніх творів, яких у його уяві та намірах багато. Мріє розмалювати майбутню церкву, яку збираються збудувати у селі.

На його подвір'ї завжди людно. Крім шанувальників живопису, з усієї округи приїжджають замовники столярних виробів, адже меблів чи дверей та віконних рам кращих, ніж Лихоній, ніхто не зробить.

У Миколаєві відкрито виставку новорічних
іграшок з ватиОлена ІВАШКО,
«Урядовий кур'єр»

ТВОРЧІСТЬ. Миколаївська майстриня Поліна Андрієвська створює унікальні новорічні іграшки з вати. Її роботи дуже популярні не лише в Україні, а й за кордоном. У Миколаївському обласному краєзнавчому музеї відкрито першу виставку Поліни Андрієвської, на якій представлено 140 різноманітних іграшок. Для їх виготовлення потрібні лише апетечна вата, ложка крохмалю і склянка окропу. У такий спосіб новорічні іграшки виготовляли ще сотні років тому.

Майстриня малювала з дитинства, два роки провчилася в дитячій художній школі, згодом закінчила курси художників-оформлювачів і працювала на миколаївському суднобудівному заводі.

«Перші іграшки виготовила 2014-го з пап'є-маше. Це були ангели, — розповіла майстриня у програмі «Об'єкти» телеканалу НІС-ТВ. — Потім згадала про ватні іграшки — в моєму дитинстві їх бу-

Новорічні іграшки майстрині купують в Україні й за кордоном

ло кілька на новорічній ялинці. Спробувала, і сподобалося. Відтоді захопилася їхнім виготовленням. Це прекрасне відчуття, коли додаєш до звичайної вати фантазію й любов, а в підсумку отримуєш мінівиготови мистецтва».

Образи майбутніх іграшок майстриня вигадує сама, а надихається відомими казками. Із задоволенням створювала героїв «Буратіна», «Лускунчика»,

«Попелюшки», старих мультфільмів «Крокодил Гена» «Рукавчик», «Троє із Простоквашина», «Дядечко Ау». Зазвичай на виготовлення однієї фігурки витрачає дві доби, її стандартні розміри 10—15 сантиметрів. Ціна за іграшку — понад 600 гривень, набори коштують більш як тисячу. Замовляють їх і українці, й іноземці.

«Зазвичай люди обирають із того, що вже готово, —

розповідає Поліна Андрієвська. — Інколи замовляють щось конкретне. Якось зіпнула дядечка Ау для миколаївського замовника, поділилася в соцмережі — надійшло замовлення від дівчини з Іспанії. Вона захотіла таку саму іграшку, але більшу за розміром. А два роки тому виконала велике замовлення — іграшки для ялинки від Діда Мороза до зірки на маківці. Ці іграшки ще стануть сімейною реліквією й перейдуть у спадок дітям і онукам».

Художниця вже виготовила кілька великих колекцій, в кожній з яких по 10 і більше іграшок. Унікальні новорічні вироби роз'їхалися світом: у Канаду, Іспанію, Італію, ОАЕ та багато міст України.

Поліна Андрієвська проводить майстер-класи і навчає інших людей того, що любить сама. Свої роботи демонструє в соціальних мережах на сторінках «Казка з вати». А виставка «З іграшкою у Новий рік» у Миколаєві триватиме до лютого наступного року.

ЗАПИТАЙТЕ В ЕКСПЕРТА

Як стягувати аліменти, коли їх платник чи одержувач проживає за кордоном

Адвокат, кандидат юридичних наук, голова Центру сімейно-правових досліджень ОЛЕГ ПРОСТИБОЖЕНКО

Якщо я живу і працюю за кордоном, отримую зарплату у відповідній валюті, то як буде присуджуватись розмір виплати аліментів? І чи обов'язково бути присутнім на судовому засіданні?

Ольга Мельниченко

На жаль, у своєму питанні читачка не конкретизувала, чи аліменти будуть стягуватися з неї, тобто вона є їх платником, чи навпаки — вона має намір стягувати аліменти, проживаючи за кордоном. Зрештою, не зрозуміло, де проживає платник аліментів. Тому розглянемо всі три можливі ситуації з проживанням стягувача і платника аліментів.

1. До якого суду звертатися?

Перша можлива ситуація — коли платник аліментів проживає за межами України, а їх стягувач — на території України. Це одна з найскладніших ситуацій і, вочевидь, в такому випадку стягувачу аліментів буде необхідна кваліфікована правнича допомога. Також варто наголосити, що в таких справах з іноземним елементом застосовується не лише законодавство України, але також низка міжнародних багатосторонніх договорів у сфері стягнення аліментів (наприклад, Конвенція про міжнародне стягнення аліментів на дітей та інших видів сімейного утримання 2007 р.) або двосторонніх договорів (наприклад, договір між Україною і Польщею про правову допомогу та правові відносини у цивільних і кримінальних справах 1993 р.). Такі договори зазвичай передбачають, право якої держави підлягає застосуванню, та суд якої держави може розглядати справу про аліменти, а також встановлюють порядок взаємодії між органами влади різних держав з питань виконання рішення суду про стягнення аліментів.

Насамперед необхідно визначитися, в суді якої держави може розглядатися справа. Досить часто міжнародні договори передбачають підсудність справи як суду держави, в якій проживає стягувач аліментів, так і суду держави, в якій постійно проживає платник аліментів. Наголошу, що йдеться про постійне проживання особи в такій іноземній державі, що зазвичай передбачає проживання не менше 6 місяців упродовж року. У разі, якщо йдеться про тимчасовий віздр за межі України, то можливість звернення до суду в такій державі відсутня.

В деяких випадках міжнародні договори закріплюють можливість судитися лише в тій державі, громадянином якої є дитина або стягувач аліментів (наприклад, Польща). В такому випадку звертатися доведеться саме до українського суду, незалежно від тривалості проживання в іноземній державі.

Якщо у стягувача є право вибору суду, до якого звертатися з позовом, тоді варто брати до уваги, що розмір аліментів в більш заможних державах є вищим, а тому доцільно розглянути можливість пред'явити позов у такій державі замість України. Наприклад, якщо платник аліментів проживає в Німеччині, а їх стягувач — в Україні, то доцільно розглянути можливість звернутися до суду в Німеччині, оскільки розмір присуджених там аліментів буде істотно вищим, ніж в Україні.

Але судитися в іноземній державі для стягувача аліментів може бути доволі незручно і вартісно. Моя порада: отримати консультацію в іноземного та українського адвокатів і вже після цього приймати остаточне рішення. Іноземного адвоката доволі зручно шукати з допомогою української діаспори у відповідній іноземній державі. Якщо ж стягувач аліментів не має можливості чи бажання займатися цим, тоді він може звернутися до суду в Україні.

Друга можлива ситуація — коли стягувач аліментів проживає в іноземній державі, а платник аліментів — в Україні. В даному випадку діє таке саме правило щодо вибору стягувачем суду, до якого він має намір звернутися. Відмінними є обставини, оскільки в такому випадку для стягувача аліментів не становить труднощів знайти адвоката в іноземній державі.

Але слід враховувати процесуальні особливості розгляду справи в іноземній державі. Зокрема, чи достатньо буде для іноземного суду повідомити платника аліментів електронною поштою чи поштовим відправленням. У багатьох державах цього буде недостатньо, а тому іноземний суд буде застосовувати низку інших способів повідомлення, передбачених міжнародними договорами. Це може бути надсилання іноземним судом документів безпосередньо до суду України, який від свого імені надсилає їх відповідачу (платникові аліментів). Інший варіант — це надсилання іноземним судом документів до органів юстиції своєї держави, які пересилають ці документи до органів Міністерства юстиції України, а останні — до суду за місцем проживання платника аліментів. Головний недолік цих процедур для стягувача аліментів — це втрата часу, оскільки на практиці пересилання один раз таких документів зазвичай займає від 6 місяців до 1,5 року. А для вирішення судом справи таких пересилань, як правило, треба кілька.

Зрештою третя ситуація передбачає, що і стягувач аліментів, і їх платник проживають в іноземній державі. В цьому випадку стягувач так само може мати право обирати суд, до якого звертатися. Тобто це може бути іноземний або ж український суд. Можливість судитися в Україні зберігається лише у разі, якщо хоча б хтось зі сторін (стягувач або платник аліментів) має зареєстроване місце проживання в Україні. Якщо ж вони обоє офіційно вибули на постійне проживання в іноземну державу і здали свої внутрішні паспорти, тоді можливість вирішувати справу в суді України зберігається лише у разі, якщо міжнародним договором передбачено вирішення справи тим судом, громадянином якої є сторони. Також варто враховувати, що коли обидві сторони проживають за межами України, їм обом зручніше судитися в державі свого проживання.

Отже, обираючи суд, до якого звернутися з позовом про стягнення аліментів, їх одержувачу необхідно врахувати два головні аспекти: зручність звернення до суду та розмір можливих аліментів. Враховуючи різні обставини справи, стягувач аліментів зазвичай може обрати або український, або ж іноземний суд.

2. За яким законом суд розглядає справу?

Питання права, за яким має вирішуватися справа про стягнення аліментів, зазвичай регламентується в міжнародних договорах. Однак необхідно розмежовувати матеріальне та процесуальне право. У першому випадку йдеться про законодавство, яким встановлюється право особи на аліменти та розмір таких аліментів. В Україні таким законом насамперед є Сімейний кодекс. Тоді як процесуальне право регулює порядок розгляду судом справи про стягнення аліментів. У випадку України — це Цивільний процесуальний кодекс.

Питання процесуального права, яке підлягає застосуванню, не регулюється міжнародними договорами. Суд застосовує процесуальне законодавство своєї держави, що є цілком логічним. Натомість саме матеріальне право, яке буде застосоване судом, визначається міжнародним договором. Відповідно суд, який розглядає справу, повинен застосовувати або законодавство своєї, або іноземної держави. Однак на практиці зазвичай суди застосовують право своєї держави, навіть у випадку, коли міжнародний договір передбачає інше. Це обумовлено зручністю для суду, який досить часто не може віднайти законодавчі положення іноземної держави. Зрештою, у справах про стягнення аліментів законодавство держав зазвичай є доволі однаковим.

Особливу увагу читачів звертаємо на способи стягнення аліментів. У попередній публікації автора вже розповідалося, що за українським законодавством існує два основні способи стягнення аліментів: у твердій грошовій сумі (наприклад, 2000 гривень) та у частці від заробітку (доходу) платника аліментів (наприклад, 1/4). Однак європейським державам невідомий спосіб стягнення аліментів у частці від доходу. Там існує лише стягнення аліментів у твердій грошовій сумі. Натомість у пострадянських державах (як і в Україні) законодавство закріплює обидва вказані способи стягнення аліментів.

Якщо платник аліментів проживає за межами України, то рішення про стягнення аліментів буде виконуватися у державі його постійного проживання. Тому якщо рішенням суду аліменти будуть стягнуті у частці від доходу платника, то стягувач стикнеться з проблемами практичного виконання цього рішення в європейських державах (наприклад, Польщі чи Іспанії). Ці проблеми зумовлені тим, що аліменти в Україні можуть стягуватися в частці від «заробітку (доходу)», тоді як в європейських державах не розуміють, що під цим маєтись на увазі, оскільки це поняття не є тотожним поняттю заробітної плати, а термін «дохід» взагалі має дуже широке значення. Тому виконавці в європейських державах, не розуміючи як обчислювати конкретну суму аліментів, почнуть писати запити і так може тривати досить довго. Але такої проблеми не повинно виникати у разі виконання рішення суду, наприклад в Росії чи Казахстані.

Отже, на стадії підготовки до звернення в суд стягувачу аліментів необхідно визначитися з трьома аспектами: (1) в якій державі звертатися до суду, (2) який спосіб стягнення аліментів обрати, (3) в якій державі буде виконуватися рішення суду про стягнення аліментів.

3. Якою є процедура розгляду справи?

Вище вже вказувалося, що справа розглядається судом за процедурою, яка встановлена законодавством держави суду. Тут йтиметься про національну процедуру.

Процесуальне законодавство України передбачає, що справа про стягнен-

ня аліментів у позовному провадженні за вибором судді може вирішуватися або ж у загальному порядку, або ж у спрощеному. Так, загальний порядок передбачає проведення щонайменше двох судових засідань з викликом позивача та відповідача, поданням низки процесуальних документів кожною зі сторін тощо. На практиці зазвичай такі справи не вирішуються швидко і можуть розглядатися навіть понад рік, особливо якщо платник аліментів вдається до затягування справи.

Спрощений порядок вирішення справи про стягнення аліментів буває двох видів. Перший передбачає проведення щонайменше одного судового засідання з викликом сторін (одержувача та платника аліментів). Тоді як другий здійснюється у письмовому провадженні, тобто без виклику сторін справи, лише на підставі поданих суду документів.

Національне законодавство передбачає, що така справа повинна бути розглянута судом упродовж трьох місяців. Однак на практиці досить часто такий розгляд справи займає набагато більше часу. Безумовно, що розгляд справи у письмовому провадженні є більш швидким.

Навіть якщо суд призначив розгляд справи з викликом сторін, то стягувач або платник аліментів можуть подати заяву про розгляд справи без їх участі. В такому разі суд вирішуватиме справу за наявними у ній письмовими доказами, а з'являтися в судові засідання не обов'язково.

Отже, якщо стягувач бажає швидко отримати судові рішення, тоді доцільно в позовній заяві просити суд про розгляд справи у спрощеному провадженні без виклику сторін справи.

Підкажіть, будь ласка, в статті «Аліменти: зміна розміру і способу стягнення» в номері №115 від 19.06.2020 є ваша порада: «звертати увагу, де проживає платник аліментів. Якщо це велике місто, тоді ймовірність стягнути аліменти більшого розміру вища». Отже, ви рекомендуєте звертатися з позовом за місцем проживання відповідача? Поясніть мені.

В'ячеслав Дейниченко

У попередній публікації я звернув увагу читачів на певні особливості вирішення судами аліментних справ. Зокрема було наголошено, що для стягувача аліментів запроваджено режим найбільшого сприяння. Йдеться про те, що відповідно до частини 1 ст. 27 та частини 1 ст. 28 Цивільного процесуального кодексу України (надалі ЦПК України) стягувач аліментів має право вибору до якого суду звертатися з позовом про стягнення аліментів. Це може бути суд, юрисдикція якого поширюється на зареєстроване місце проживання платника аліментів, або ж суд, юрисдикція якого поширюється на зареєстроване місце проживання стягувача аліментів. Тобто це може бути відповідний районний, міський, районний у місті або ж міський суд, де зареєстрований стягувач як позивач у справі про стягнення аліментів або платник аліментів як відповідач у такій справі.

Досить часто стягувач аліментів воліє звертатися до суду за своїм зареєстрованим місцем проживання. Це обумовлено практичною зручністю: стягувач може цікавитися станом справи (особливо якщо вона повільно вирішується судом), оперативно з'являтися на виклик суду в засідання, подавати додаткові докази тощо. Зрештою інколи позивачем рухає бажання створити незручності для платника аліментів, який в такому випадку вимушений відвідувати інше місто чи навіть область, що створює для нього додаткові незручності.

Мої особисті спостереження засвідчують, що у великих містах розмір присуджуваних аліментів зазвичай є вищим, ніж у невеликих містечках чи сільській місцевості. Це обумовлено різним рівнем цін у різних місцевостях. Наприклад, у Києві суд досить часто присуджує 3000 грн. аліментів без необхідності доводити суду рівень витрат на дитину та рівень доходів платника аліментів. Тоді як в Чернігівській області суди зазвичай обмежуються мінімальним розміром аліментів на дитину, який становить близько 1000 грн.

Отже, обираючи до якого суду звертатися, стягувачу аліментів належить врахувати не лише зручність розташування суду. Насамперед доцільно звернути увагу на те, який розмір аліментів зазвичай присуджується судами, до яких має право звернутися стягувач аліментів. Наприклад, якщо стягувач аліментів зареєстрований у Чернігівській області, а їх платник — у Києві, тоді є доцільність судитися саме в Києві. І навпаки, якщо стягувач зареєстрований в місті Києві, а їх платник — в Чернігівській області, тоді доцільно пред'явити позов саме в Києві.

Підсумую: моя порада полягає не в тому, щоб обов'язково звертатися до суду за зареєстрованим місцем проживання платника аліментів (він же відповідач). А в тому, щоб звертатися до такого суду саме у випадках, коли платник аліментів має зареєстроване місце проживання у великому місті, що означає можливість отримати вищий розмір присуджених аліментів.

Я є стягувачем аліментів і відповідачем у справі про зменшення розміру аліментів. При подачі мною апеляції суд зобов'язує мене сплатити судовий збір у розмірі 1158 грн. Чи повинна я сплачувати судовий збір, адже відповідно до ст. 5 ЗУ «Про судовий збір» я звільнена від сплати судового збору? Чи не буде моя несплата судового збору підставою для відмови у розгляді апеляції?

Наталія Олекс

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про судовий збір», від сплати судового збору звільняються позивачі у справах про стягнення аліментів, збільшення їх розміру та ін. Натомість позов про зменшення розміру аліментів, який пред'являється саме платником аліментів, підлягає оплаті судовим збором. Тобто законодавцем встановлено певну пільгу для сплати судового збору саме для одержувача аліментів і саме у справах за його позовом. У випадку, який наводить читачка, судовий збір було сплачено платником аліментів, оскільки саме він ініціював справу про зменшення розміру аліментів.

У разі подання апеляційної скарги розмір судового збору становить 150% суми судового збору, що була сплачена за подання позовної заяви. У наведеному читачкою випадку, оскільки позов було ініційовано платником аліментів, то їх стягувач не звільнений від сплати судового збору. Відповідно у даній справі стягувач аліментів повинен сплатити судовий збір за подану нею апеляційну скаргу.

Наслідком несплати суми судового збору є залишення апеляційної скарги без руху та надання особі часу для усунення цього недоліку. Тобто суду необхідно надати квитанцію про сплату судового збору. Якщо цього не зроблено, апеляційний суд повертає скаргу особі.

Запитання можете надсилати на електронну адресу expert@ukcc.com.ua

